

Yanomae thë ã

Watoriki thëri pë kahiki ã oni
nomeru 3

Setembro/2000

Yanomae hiramatima thë pë hereamuwi thë ã oni

Awei hapë naha ya pihî kuu: kihamë kami ya huu tēhë hapë naha ya kuma. Hwei kami yanomae hiramatima ya kopema. Enaha ya kuma. Ya huu tēhë hapë naha ya kuma. Kami hwei tēhë hiramatima ya kuprarioma yaro. Ya warokema kaho wama kiha. Enaha ya kuma Wakatha uha. Enaha kami yani ya thë pë noa thama. Hapë naha ya hereamu tēhë ya kuma. Kami yani oxe ya thë pë hiramawî ya paxio. Kami yama ki urihi pēha yama ki hiramayu tēhë thë yai totihi paxio. Enaha ya thë pë noa thai nomihîoma. Kami yanomae yama ki pihî xariramayuwî. Yama ki prohesomu tēhë yama ki pihî xiro xaariprario. Ai oxe thë pë patai heatwi thë pë pihî xiro mohoti xoa. Enaha Wakatha uthëri ya pë noa thararema. Awei, inaha wa kuu tēhë thë yai totihi. Enaha ware noa thamahe. Yama ki hereamu tēhë thë yai totihioma.

Kami ya xi pata topraroma. Kami yanomae yama ki noa thayu tēhë thë yai totihi mahi paxio yaro. Yama ki noa thayu mao tēhë winaha yama ki pihî yai kurayu tha? Kuë yaro kami yanomae yama ki noa thayorayoma. Yama ki noa thayu tēhë thë yai totihi mahioma. Enaha Wakatha uha yama ki hereamu tēhë yama ki noa thayoma. Yanomae yama ki kutaëni yama ki pihî yai xariramayoma. Enaha thë pë hapa prohesomuwi thë pë pihî kuu noa ya pihî kuma. Ya pihî ha kuu ha partikini waiha yaã hwa nomihîrayoma. Hapë naha kami ya kuama. Enaha ya kua nomihîrayoma. Hapa kami ya pihî xariprarini ya prohesoprarioma. Enaha ya kua nomihîrayoma. Ipa thë ã maprarioma.

Dário Vitório, hiramatima a, e thë ã oni

Hawari Hi Xapopë thëri pëni yama ki xoaiwihi thë ã oni

Setembro e 13 thë kuo tēhë Watoriki thëri pë huu hathõ Hawari Hi Xapopëhami. Komi yama ki ayuhuru. Hawari Hi Xapopë thëri pëni reahu a thai yarohe kami yama ki nakathe, waiha yama ki xoruhuruhe. Poripa prerayu tēhë yama ki xariihe kuë yaro yama ki huu pihio. Hiya komi thë pë huu pihio. Davi a xoi yarohe kami yama ki nokao pihio. Thuë thë pëxë yama ki ayuhuru. Ai thë huu pihio mao tēhë hweha Watorikiha thë kuohu. Korahayama uku wãroho koai pihio yaro yama ki huu paxio. Yama ki huraprario tēhë yama ki kōo kōimai poripa a mapru pihio tēhë yama ki kōa kopi Watorikiha. Moko thë pë pree huu. Hiya thë pë pree huu. Pata thë pë pree huu. Komi yama ki huu pihio kama thë pë mathotho kopii tēhë yama ki nokarayu.

Anselmo e thë ã oni

Hemeyo hura kiki oniha ya treinamouwi Boa Vistaha

Hemeyo hura kiki oniha ya esitutamouwi ya thë ã oni thaprarema. Hemeyo hura kiki ha ya esitutamu tëhë Boa Vistaha ya esitutamoma. Yanomae yama kipihi pëha ya esitutamonimi. Hemeyo kiki oniha ya esitutamoma maki ya pihi xaaripru mahionimi. Hemeyo hura kiki oni kohipë mahi yaro: ya pihi xaaripru rapaonimi. Hapa ya thë wapa yaro. 4 meses ya esitutamu maoma yaro ya pihi xaaripronimi xoa. Hemeyo hura kiki oni waotoimi mahi yaro. Hemeyo hura kiki thë pë pihi yai hëtëmoma mahi thare. Hemeyo pëhi hathoma yaro. Ai pë komi maki napë pë *um terço* pë ãha hira wihi pë aka thahu wäisipë. Ai *um meio* pë ãha hira wihi pëhi hathoma praukuu. Ai *um comprimido* hemeyo a komi praukuu. Enaha hemeyo hura kiki thamou nëhë hëtëhë kuë yaro rope thë pë pihi xaaripraimi. Hemeyo hura kiki ha *saúde* yama kipihi kutao pënaha yama kipihi òho taama kuama. Yama kipihi hëtëmou mahio tëhë *Brucera* yama kipihi prama. Napë yama thë ã hiriprai mao tëhë: napë pë urihi pëhami thë pë esitutamou ka huuwi thë pë totihuuta. Ai wama ki pihi kunoma. Napë pë urihi pëha thë pëni yai pata òho taama. Napë pë ã hiriproimi yaro. Yanomae yama ki urihi pëhami thë xiro totihi. Yanomae thë ãha napë prohesora pë ã hwai yaro. Boa Vistaha napë Yanomae thë ãha napë pë ã hwaimi kuë yaro thë pëni yai òho taama. Esikoraha Yanomae aha esitutamu tëhë thë toti makii hemeyo hura xëtima kiki oni ha thë xiro hoximi mahi. Hura pë piyëkë mahi yaro. Hapë enaha pë piyëkë kuë yaro *Falciparum a, Vivax a, Malária Grave a, Gametócitos a, Mista a*, inaha pë piyëkë kuë yaro hemeyo kiki nëhë hëtëhë mahi. Hura *plasmodio* pë xëwi kuë yaro *saúde* thëha yama ki *treinamouwi* yama kini òho taama. Ihi yama kini òho tama maki hathoho yama ki pihi xaariahe yatiprarioma. Yama ki pihi mohoti mahiimi. Kami yama ki hatho hemeyo ya ki oni taarema. Waiha ya *treinamou* koo tëhë ya pihi xaariprario.

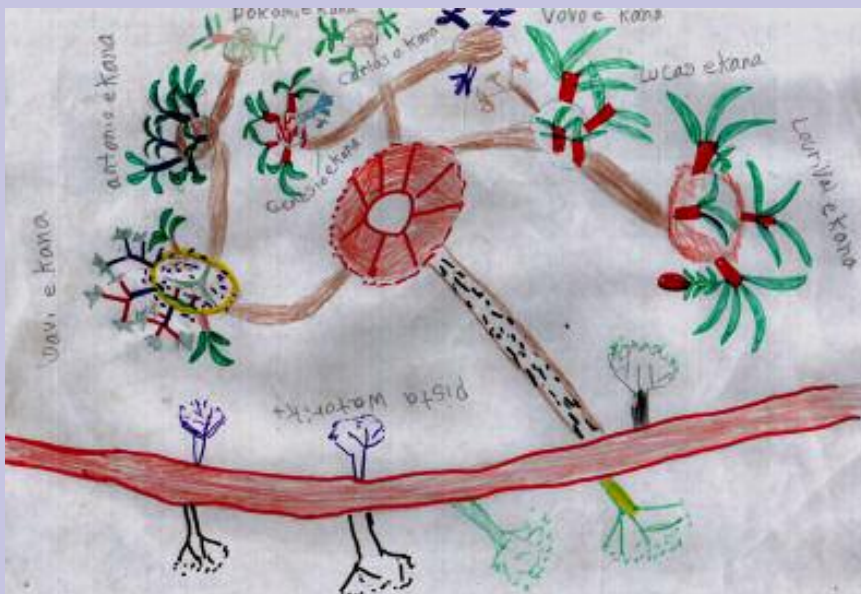

Joseca e utupë

Morzaniel Iramari, microscopista, e thë ã oni

Arini kutarenaha huu hipë tici piyëkuwi e thë ã oni

Awei, Arini yama kipihi riã ha ihuru pëha iyamari Arini wamotima thë pë tarema. Kama Ari pihi ha kuruni wamare kipihi praparema. Yanomae ya thë pë iama pihi. Enaha pihi ha kuruni kutarenaha yama kipihi huu hipë tarema thë pë riã ha wamari. Ari huu himopë tatima a kutaer wamare kipihi praparema. Huu ya himopë ha taraya thë pë taha iama. Enaha ya pihi kuma yaro kami yanomae yama kipihi ha ka kutarenaha himopë tarema. Kami pihi kuu pënaha. Arini proxeto a thawi a paxi kutaer yama kipihi huu himopë tarema. Yama kipihi riã ha ihuru pëha iamari. Ari a kipihi paxiwi a kutaer a kipihi paxio. Awei, Arini yama kipihi tici yaro yama kipihi xitopraru. Arini hutu kana pënaha ka kutarenaha himopë tarema. Yama kipihi riã ha ihuru pë iama ha yaioni. Ari proxeto thatima a yai kutaer a yaximoimi kuë yaro tihimopë tici piyëku. Kama Arini tihimopë kãe ha ithoni tihimopë tici xoa. Kutarenaha tihimopë tici yama kipihi riã ha iamari.

Daniel e thë ã oni